

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

ש"פ תרומה

גליון י"ח (תקע"ד)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

הי' תהא שנת אראנו נפלאות

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמשים ואחת לכריאה

ב"ה. עש"ק פרשת תרומה – "משנכנס אדר מרבין בשמחה"
הי' תהא שנת אראנו נפלאות.

תוכן הענינים

שיחות

- 5..... ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד
6..... מדת הרחמנות דנה"ב
6..... לימוד התורה דתשב"ר

אגרות קודש

- 8..... הערות וציונים באג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ז
8..... "טובה פעולה אחת מאלף אנחות"
9..... "עזוב תעזוב עמו"
10..... מתי החיוב במזוזה (גליון)

הסידות

- 10..... שרש הגבלת הטבע
12..... יחידה שבנפש

פשוטו של מקרא

- ההפרש בין "כי יריבן אנשים" שבפרשת משפטים ובין "כי יהי ריב"
13..... "וכי ינצו אנשים" בפרשת כי תצא

נגלה

- 14.....שמעי' ואבטליון – גרי צדק.....
- 16.....בגדר כל הפטור מדבר ועושהו נק' הדיוט.....
- 17.....עירוב תבשילין.....

שונות

- 18.....מנהגים בהנתת תפילין.....
- 19.....זמן כתיבת ד"ה עדות - דהצ"צ - הידוע, ועוד.....
- 21.....סיבת השואה - למעלה מטו"ד.....
- 21.....ספרי אדמו"ר האמצעי.....

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות 9720 - 953 (718)

שיחות

ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד

ה'י' אלישיב הכהן קפלוון
תות י"ל 260

במשנ"ת בש"ק בהאחדות שבין ישראל אורייתא וקוב"ה, שנמשכת דוקא בעניני החול שלהם, ובשיחת ש"פ ויחי נתבאר בענין "ישראל וקוב"ה כולא חד" שקשור עם הענין די ש הנברא הוא יש האמיתי, ש"חד" קאי על שבעה רקיעים וארץ וד' רוחות, מבלי להזכיר את "האל"ף" (אחד), כיון שיש הנברא הוא יש האמיתי, ואולי קשור עם המבואר בשבת האחרונה שההתאחדות מתבטאת דוקא בעניני חול, דאפ"ל שכיון שהאחדות דישראל היא באלקות במדריגה הכי נעלית, ה"ז באופן של בלי-גבול ונמשך אפי' בעניני חול. ויתירה מזו שמצד העצמות נמשך דוקא ביש הנברא, (ולא כפי שיהודי, "יוצא" מהענינים הגשמיים - ע"י תומ"צ).

ולחעיר מהמבואר באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חיי"ד אגרת ה'קנא במש"כ בתניא פ"ד דהג' לבושין גדלה מעלתן על נר"י כמ"ש בזהר דאורייתא וקוב"ה כולא חד. דלכאורה גם על ישראל נאמר כן. ומבאר שם, דבישראל הלשון הוא: ג' קשרין מתקשראן, שזה שייך גם בדברים נפרדים שג"כ מתקשרים. אבל בתורה הלשון הוא: אורייתא וקוב"ה כולא חד. [ומעיר שם בנוגע ל"מאמר השגור" ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד, שלע"ע לא מצאתי לו מקור]. וראה גם המשך האגרת.

ועפ"ז נמצא לכאורה שעיקר האחדות היא דוקא בתורה, משא"כ בישראל ה"ז באופן של דברים נפרדים שמתקשרים. אבל אפשר לבאר ולתווך, שהכוונה כאן לדברים הנפרדים היא להמעלה שביש. הנברא, כפי שהוא בציור של דבר בפ"ע, ובזה דוקא יש הנברא הוא יש האמיתי. ובסגנון אחר: ע"ד המבואר בנוגע לישראל שהם חלק מן העצם כו' והיחידה שייכת לגוף פרטי וכו'. שכ"ז מדגיש העילוי העצמי שישנו בדבר שכביכול חוץ ממנו. משא"כ תורה שהיא במדריגת הגילויים וההתאחדות היא בגלוי.

ובפשטות י"ל: שמדובר שם בישראל כפי שמתקשרים ע"י אורייתא, ולא במעלתם העצמיית. וקי"ל.

מדת הרחמנות דנה"ב

הת' יוסף יצחק שפירא
תלמיד בישיבה

בהתוועדות דש"ק העבר - דובר בענין הצדקה, שהוא מצוה שכלית, ומובנת גם בשכל דנה"ב, ועד לשכל דנה"ב דגוי, ועאכו"כ - דיהודי. ובפרט, שמשמע בתניא, שגם הנה"ב דישראל שרשו בקדושה [נוסף ע"ז - שטבע הנה"ב נוטה לצד הטוב, כי גם מצד טבע הנה"ב שלו יש בו "רחמנות וגמ"ח", כמבואר בשיחת ש"פ משפטים הנ"ל - הערה 27].

וצ"ע - המשמעות להנ"ל בתניא. ואדרבה, **מפורש** בתניא (פ"א) דנה"ב היא מצד הקליפה והסטי"א? ואוי"ל (בדוחק עכ"פ), דשם בפ"א מבאר דמדת הרחמנות וגמ"ח שבנה"ב - היא מסוד עץ הדעת טוב ורע, שמעורבת בטוב [כנ"ל, מהערה 27 בהשיחה] ולאידך - באגה"ק (סטי"ו) מבואר, דמדת הרחמנות שבישראל - הוא מצד שנשמותיהן נמשכים מבחי' "בת כהן" - כי גבר חסדו על יראיו, דהיינו התגברות החסדים וכו'? וצ"ל, דמכאן 'משמע' **קצת**, דגם הנה"ב, והרחמנות שבזה וכו' הוא מצד הקדושה "גבר חסדו על יראיו".

לימוד התורה דתשב"ר

הת' יוסף שאנאוויטש
תלמיד בישיבה

בנוגע למשי"כ כ"ק אדמו"ר שליטי"א בש"פ יתרו, שצריכים לעורר

שתשב"ר לא יתעסקו בעניינים אחרים כמו תכלית ופרנסה וכדו' ובכך יהי תורתם אומנתם, והגם דקיי"ל שהרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם ורשב"י הי' תורתו אומנתו, הנה ע"ז הוא המענה, שמכיון שבנ"י הם המעט מכל העמים, אי"כ צ"ל הנהגתם בדומה להמעט שעשו כרשב"י וחביריו ועלתה בידם. עיי"ש.

הנה יש להעיר ממש"כ בסוטה כא, א. תוד"ה זה תלמיד חכם, שמשם משמע שאי"ז ענין ששייך למיעוטא דמיעוטא כרשב"י וחביריו, וז"ל: **סתם תלמיד חכם** תורתו אומנתו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ואינו הולך די אמות בלא תורה. עכ"ל.

ועי' בראשית חכמה ספ"ג שער הקדושה שכתב וז"ל: בזמננו זה ת"ח אינם עוסקים במלאכה והם מתפרנסים ע"י עשירי הדור, עכ"ל.

ובענין מה שאמר שתשב"ר לא ילמדו שאר עניינים כו', עי' מש"כ בחי' החת"ס לבי"ב דף כא, א. אהא דאמרינן שאם אחד מבני החצר ביקש להיות מלמד תינוקות מעכבין עליו ופרשינן דהיינו תינוקות עכוי"ם, כי וז"ל: בתינוקות נכרים פרש"י דלאו דוקא אלא הי"ה ישראלים ללמדם חכמת נכריי. ונ"ל דוקא קאמר **דאין לתינוקות ישראלים ללמוד שום חכמה כ"א תורת ה'** דקיי"ל כר' אילעי סוף מסי' קידושין מניח אני כל אומנות שבעולם ואינו מלמד את בני אלא תורה. . **בנערותו אחת היא לאומה תורת ה' תמימה.** ושאר חכמות שצריך לרקחות ולטבחות לשמש אשל חיל תורת ה' לא יספיקו בילדי נכריי כי **הכל ימצא בתורה** ההוגה בה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו', עכ"ל. ועיי"ש באריכות איך שמוכיח מדברי הרמב"ן והרמב"ם, וגם מוכיח איך שחכמי או"ה עצמם טעו בחשבון הימים וכו', חזי התם ותהני.

ראה בארוכה בכ"ז בלקו"ש ח"י"ב ע' 196 ואילך.

המערכת.

אגרות קודש

הערות וציונים באגרות כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק ז'

הת' שמואל נעמירובסקי
תות"ל 170

באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק ז' בעמי צב מובא: ".
בברכה לאריכות ימים ושנים טובות, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר,
טובות עם כל הפירושים".

ראה שם בעמי כ"ף ובעמי קנט שמוזכר עדיין.

וראה שם בעמי קנה, ובהנסמן בשולי הגליון שם, שמצויין לאגרת
בין — עמי קפט, ושם מובא: ". הנה יהייר מהשי"ת שיהי לאריכות
ימים ושנים וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אביו כ"ק אדמו"ר
(מוהרש"ב) טובות עם כל הפירושים".

"טובה פעולה אחת מאלף אנחות"

שם, בעמי צח מובא: ". ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, טובה
פעולה אחת מאלף אנחות, ותמורת זה להתאנח על מצבו, הנה יתמיד
ויוסיף בשקידה בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות".

ראה ב"היום יום" כג טבת: "באנחות לבד לא נושע. . איש איש
באשר יוכל לפעול ולעשות תעמולה לחיזוק התורה הרבצת התורה
ושמירת המצוות".

שם, ח אדר שני: "אאמו"ר כותב באחד ממכתביו: טובה פעולה
אחת מאלף אנחות. אלקינו חי ותורה ומצות נצחיים המה, עזוב את
האנחה ושקוד בעבודה בפועל ויחנך האלקים".

שם, כו חשוון: "הדרך האמיתי הוא שצריכים לדעת מהות עצמו.
. וכאשר יודעים את החסרונות — לתקנם בעבודה בפועל, ולא לצאת
ידי חובתו באנחות בלבד".

ולהעיר מ"היום יום" ג' תמוז: — "אאזמו"ר אמר: אַ אידישער
קרעכץ וואָס קומט ח"ו בסבה פון אַ ניט גוט גשמי איז אַוּיך אַ

תשובה גדולה, בפרט אַ קרעכץ בסבה פון אַ ניט גוט רוחני איז אַודאי און אַודאי אַ תשובה מעליתא. דער קרעכץ שלעפט אַרויס פון עומק רע, און שטעלט אַנידער אין אַ מעמד טוב".

ואולי אפ"ל שאדרבה זהו התוכן של הפתגם, שעם כל המעלות שבוה בכל אופן "טובה פעולה אחת מאלף אנחות".

"עזוב תעזוב עמו"

שם, מובא: ". . מובן אשר ע"פ הוראת הבעש"ט צריך לשמור את בריאות הגוף, ואין בזה סתירה כלל, ואדרבה עוד מביא סיוע. ".

ראה שם בעמ' קפד בסופו שמובא: ". . וכפי הוראת הבעש"ט כמו שנתבאר ע"י נשיאי חב"ד, שאין הדרך להתנתק מגשמיות כ"א לעבוד השי"ת בהגשמיות וכהתורה של הבעש"ט על הפסוק כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו גוי והובא ג"כ בהמאמר באתי לגני דשנה זו [- היתשי"ג, אות וא"ו, ובהנדפס בסה"מ מלוקט ח"א עמוד לד] ובטח ימצא בשבילו האותיות המתאימות להסבירו בזה".

ושם, בעמ' קצד שמובא: ". . וחבל על הזמן על הוויכוח בדבר הפשוט, ובמילא אם לקולי ישמע, הרי ישמור על בריאותו פשוט כפשוטו בעניני אכילה ושת"י ושינה וכ"י אשר עי"ז טוב יהי לו גם ברוחניות. וכבר ידוע מאמר הבעש"ט על הפסוק כי תראה חמור שונאך גוי עזוב תעזוב עמו".

— ותורה הנ"ל מובא ב"היום יום" כח שבט וזלה"ק:

"אחת מתורות הבעש"ט:

כי תראה חמור — כאשר תסתכל בעיון טוב בהחומר שלך שהוא הגוף, תראה — שונאך — שהוא שונא את הנשמה המתגעגעת לאלוקות ורוחניות, ועוד תראה שהוא — רובץ תחת משאו — שנתן הקב"ה להגוף שיזדכך ע"י תומ"צ והגוף מתעצל בקיומם. ואולי יעלה בלבבך — וחדלת מעזוב לו — שיוכל לקיים שליחותו, כי אם תתחיל בסיגופים לשבור את החומריות, הנה לא בזו הדרך ישכון אור התורה, כי אם — עזוב תעזוב עמו — לברר את הגוף ולזככו ולא לשבור בסיגופים".

חיוב במזוזה (גליון)

הרב דוד שרגא פאלטער
תושב השכונה

בגליון י"ז העיר הת' ח.ב. ע"ז שמובא באג"ק הוראה לבדוק תפילין, והמזוזות בדירתו, ובהחדרים (או) בהמשרד של "פעקטארי" שלו אם אוכל שם לפעמים.

והעיר הנ"ל, שהלא חיוב המזוזות בחנות לא תלוי אם אוכלים שם, כמובא בפוסקים: "והחנויות שבשוקים פטורים", ומפרשים ע"ז משום דלאוו דירה נינהו ואפי" אם יושבים שם כל היום פטורים דכיון דאינם שם בלילה מקרי עראי, ומהו המקור לאגרת הנ"ל.

ואף שלא הספקתי לעיין בגוף המכתב (מפני שלא ציין הנ"ל להמ"מ הנכון), עכ"ז בפשטות מובן ואין כאן תמי' כלל, שחנות שונה הוא לגמרי מבית חרושת, "פעקטארי" ובמיוחד שבחנות אינם נמצאים שם בלילה בד"כ (כמובא בהפוסקים), משא"כ בית חרושת (כמובא ברור בהאגרת) אדרבה לא רק נמצאים שם בלילה אלא י"ל שעיקר עבודתם (תלוי בסוג בית חרושת) הוא בלילה, היינו שתמיד נמצאים שם, וגם בהמשרד גופא הרבה פעמים נמצא שם שומר השער והפתח, (עכ"פ בחדר אצל המשרד) ומובן וגם פשוט, וכרואים במוחש בכמה מקומות, וברור שכוונת כ"ק אד"ש לא לחנות רק ל"פעקטארי" שדינו תלוי באם אוכלים שם לפעמים.

★ ★ ★

חסידות

שורש הגבלת הטבע

הת' א. בוסתנאי
תות"ל 270

ברד"ה ברוך שעשה נסים תרס"ד (שחולק ע"י כ"ק אדמו"ר

שליט"א (לאחרונה) מקדים אשר בכדי להבין ענין הנסים יש לבאר תחלה ענין ההשתלשלות "יבזה יובן ענין הנס מה שהוא למעלה מהשתל"י".

וצריך ביאור, דלכאורה אם ביאור ענין ההשתלשלות הוא רק בכדי להבין ענין הנסים, מה הצורך בכל הביאור הארוך שבא לאח"י. וזה מכריח שבביאור ענין ההשתלשלות **עצמו** ישנה מטרה בפ"ע (שאינה רק **אמצעי** להסביר הענינים שלמעלה מהשתלשלות). וכדלקמן.

ויובן בהקדים שאלה נוספת, שבעמ' 12 בתחלת הקטע כותב "ועפ"י **הצעת דברים** אלו יובן מה שא"י בפרד"א ארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסא הכבוד . . . ולכאורה צ"ל . . . שהרי הבריאה היא בדרך יש מאין כו'. **אף עפ"י הקדמת הדברים שנתבאר** כי כל דבר שנברא במציאת ויש גמור יש לו שורש ומקור בהאין האלקי שממנו נתהווה". ע"כ.

ולכאורה אינו מובן דחלא קודם ביאר רק שעולם ונפש מאוחדים הם (ע"י שנה), והיינו שבכל בחי' עולם וגוף ישנו חיות ונפש המחי' אותו. אבל לא נתבאר שלכל **ציור פרטי** של נברא "יש לו שורש ומקור בהאין האלקי שממנו **נתהווה**". (שבזה גם מודגש שמדובר על מדריגה שלמעלה **מחיות**).

ומזה מוכרח לבאר שמה שכתוב לפני"ז באריכות ע"ד הנפש שבכל "עולם" הכוונה בזה שזה קשור לענין הצורה שבנברא (עולם). והיינו שמדריגת החיות שבכל נברא קובעת גם את הצורה הגשמית של הנברא, מלבד חיות החומר ההיולי.

והנה ידוע שענין הצורה נמשך מבחי' חפץ ורצון שלמעלה מעשרה מאמרות (**דבר** הי') שבהם נברא חומר העולם. ועפ"י נמצא שענין החיות שבכל נברא קשור למדריגת הרצון שלמעלה מסדר השתלשלות.

וזהו הביאור בכך שמאריך כ"כ בהסברת ענין סהשת"ל. כיון שרוצה להפליא לכל לראש ענין הטבע עצמו שגם בו עצמו, בחיות שבו ישנו ענין "עצמי", וי"ל שזהו המבואר באריכות בסיום המאמר "גודל המעלה שבמל" . . . שבה דוקא מושרש כח העצמות", וכן ענין הנסים המלוכשים בטבע שגם הם מעצמות א"יס (אני כמו שנמצא באין כמבואר שם).

ומזה יובן ענין הנסים בכלל (גם אלו המלוכשים בטבע, וכדמשמע מהלשון בתחלת המאמר "ולחבין ענין הנס" אחרי שמביא שיש בי' מדריגות), כיון שבשביל הטבע וההשתלשלות צריך להיות צמצום וכו'.

משא"כ הנסים הם גילוי אלקות למעלה מצמצום. והיינו שגם בנסים **המלובשים בטבע**, בעצם ענינם הרי הם אלקות באותו תוקף שבנסים שלמעלה מהטבע. אלא שבנוגע לנסים שלמעלה מהטבע הרצון הוא שיהיו בהתגלות, ובהנסים המלובשים בטבע — הרצון הוא שיבואו בהתעלמות.

עפ"י יש לבאר כל האריכות שבמאמר (שלכאורה אינה מובנת) בכך שמדריגת נפש בפרט ומדריגת הפנימיות בכלל מגיע עוד מלמעלה מבחי' המקיף כו'.

ולהעיר מהמבואר בקונטרס עץ החיים בתחלתו בענין קו המדה שקובע גם הצורה **הגשמית** שבכל נברא, דלכאורה מבואר בכ"מ שקו המדה ענינה למדוד כמה **גילוי אלקות** יומשך בכלים ובעולמות (ענין החיות), אבל לא הצורה הגשמית, ועפה"ל מובן שענין החיות קשור גם לצורה הגשמית.

וראה בארוכה בכ"ז בד"ה פתח אליהו (והמשכו) ד"ה ברוך שעשה נסים תשט"ו, (נסמן גם בציונים ומ"מ שבשוה"ג).

יחידה שבנפש

הרב מיכאל רייניץ
תושב השכונה

ידוע מש"כ בכ"מ בדא"ח (עי' בד"ה ושבת) בשלום תשל"ח סה"מ מלוקט בי' אות יב ובהערי' שם, ובד"ה פדה בשלום תשל"ט סה"מ מלוקט ג' אות ד' ובהעי' שם, **וש"נ**, ועייגי"כ בד"ה באתי לגני תשי"י פ"ג הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א, **ועוד טובא** שבחי' היחידה שבנשמה שייך לכאו"א מישראל, וכדאיתא שבבואה דבבואה לית להו, ולכן אפילו הקל שבקלים ימסור נפשו על קדה"ש) ע"י תניא פח"י ובכ"מ) שזהו מצד בחי' היחידה שבהם.

וצע"ג ממשי"כ בפנ"י ברכות דף יו"ד בשם ספרי המקובלים, וז"ל: אמנם כן החלק הה' שהיא נשמת יחידה אין שום אדם זוכה בה בחי'ו אפילו צדיקים גמורים זולת משה רבינו בלבד ולא זולתו, עכ"ל, ועיי"ש שאוי' שהצדיקים הגמורים זוכין לנשמת היחידה דוקא לאחר מיתתן. ומצוה ליישב.

יולהעיר, שכייה בדאי"ח ג"כ - ראה סי' שערי תשובה (עי' 112): "ולזאת לא נמצא מעלה ומדריגה גבוה כזאת דבחי' מסיינ בעצם הנ"ל [דבחי' יחידה] כ"א אצל עיני העדה" - כיון שאצלם מאיר בחי' היחידה בגילוי.

המערכת

פשוטו של מקרא

ההפרש בין "כי יריבן אנשים" שבפרשת משפטים ובין "כי יהי רוב" "וכי ינצו אנשים" בפרשת כי תצא

יוסף וולדמאן
תושב השכונה

בקובץ הערות כ"ב שבט - ש"פ משפטים, פרשת שקלים - גליון יז שואל הרב וו.ר. מן שני פירושי רש"י בפרשת תצא.

- בד"ה כי יהי ריב (כה, א): סופם להיות נגשים אל המשפט, אמור מעתה אין שלום יוצא מתוך מריבה. מי גרם ללוט לפרוש מן הצדיק הוי אומר זו מריבה, עכ"ל.

ועל דרך זה פירש"י (שם, יא) בד"ה כי ינצו אנשים: סופם לבוא לידי מכות, כמו שנאמר מיד מכחו, אין שלום יוצא מתוך ידי מצותא, עכ"ל. ומבקש לעיין בשניהם בשפתי חכמים ליתר ביאור.

וממשיך לכתוב הרב וו.ר. - ולפי זה צריך להבין:

גם בפרשתנו (משפטים) נאמר (כא, יח): וכי יריבן אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרופ וגו'. ולכאורה גם כאן תיבות "וכי יריבן אנשים" מיותרים, שהרי הי' יכול לומר "וכי יכה איש את רעהו" וכמו שנאמר כמה פסוקים אחר זה "וכי יכה איש את עבדו וגו'".

ואם כן, למה לא פירש"י כאן על דרך שפירש בפרשת תצא הנ"ל.

אבל הענין הוא שע"פ פשש"מ, התיבות "וכי יריבן אנשים" בפרשת משפטים אינם מיותרים.

הם באים בתור פתיחה לקבוע נושא ענין הריב במסגרת של "מתכוון".

זוה מוכרח לפי הפסק בסיום הענין בפסוק יט: אם יקום . . ונקה המכה, ובפירש"י שם . שחובשים אותו עד שנראה אם יתרפא זה. וכן משמעו כשקם זה והלך על משענתו אז נקה המכה אבל עד שלא יקום זה, לא נקה המכה, עכ"ל.

משא"כ בשני מקומות הנ"ל בפרשת תצא שמהם שואל הרב וו.ר. על הדומה שבפרשת משפטים, הרי בהם מובן מתוך הכתובים שמדובר באופן של "מתכוון". ואין צורך להדגיש זה בהקדמת פתיחה.

ולכן בהם דוקא דברי הפתיחה הם מיותרים, ומשום זה באים הם לאשמעין ענין הכללי שפירש רש"י שם כנ"ל.

כאן ראוי לציין שבכגון זה כבר קבע לנו רש"י לפני כן, והאריך בלשונו בסגנון ברור בפרשת שופטים (יט, יא) אופן הלימוד ע"פ פשש"מ בפסוק דומה.

ששם ביאר רש"י למה הקדמת דברי הפתיחה "וכי יהי איש שונא לרעהו", באים להורות על ענין כללי "עבר אדם על מצוה קלה סופו לעבור . . לפי שעבר על לא תשנא סופו לבא לידי . . .

ומבאר שם בהמשך דבריו שאם לקבוע ענין המזיד בהמאורע אז למותר הם דברי הפתיחה הנ"ל והי' מספיק לכתוב רק "וכי יקום איש וארב לרעהו והכהו נפש" ע"כ תוכן דבריו, עיין שם.

★ ★ ★

נגלה

שמעי' ואבטליון - גרי צדק

הרב שאול משה אליטוב
שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א
ב. איירעס ארגענטינא

בשו"ע חו"מ סי' ז' סעיף א' מביא:

"בי"ד של שלשה שהי' אחד מהם גר — הרי זה פסול לדון לישראל, אלא אם כן היתה אמו מישראל" ואפי' אם אביו גוי יכול לדון. וכן אם אביו מישראל — הכוונה באם אמו גיורת אז צריך שיהא אביו מישראל, משא"כ באמו מישראל אפי' אם אביו נכרי יכול לדון כמובא בביאורי רעק"א.

וצריך ביאור דהנה הרמב"ם בהקדמתו מביא: "שמע"י ואבטליון גרי הצדק ובית דינים קבלו מיהודה ושמעון ובית דינים".

וכן מובא בפרקי אבות פרק א' משנה י': "שמע"י ואבטליון קבלו מהם וכו'" ובפירוש הרע"ב על אתר מפרש: "שמע"י ואבטליון גרי צדק היו, ומבני בניו של סנחריב הם".

ואי"כ לפי"ז צ"ב איך יתכן ששמע"י ואבטליון הי' להם בית דין בזמן שהיו גרי הצדק.

ואולי הי' אפשר לתרץ דכיון שהיו גדולי הדור, לכן אף שהיו גרים עכ"ז יכלו לדון.

ודוחק לפרש כן — שהרי מה שלא יכולים לדון זהו מגזירת הכתוב מדכתיב "שום תשים עליך מלך" מכפל הלשון ד"שום תשים" דרשינן שכל שימה שאתה משים יהי' דוקא מאחיד וכמובא בסמ"ע על אתר שאפילו זרע זרעם דגרים אסור בכל שימות, אי"כ הדרא קושיא לדוכתא איך יכלו לדון אפי' באם נאמר שהיו גדולי הדור, עכ"ז ישנה גזירת הכתוב.

ולכאורה הי' אפשר לתרץ בדוחק עכ"פ שזה שנאמר "ובית דינים" אין הכוונה שהם בעצמם דנו, דיתכן שהיו אחראים על דינינים אחרים, ובאמת הדיינים היו מישראל.

אבל דוחק לפרש כן — דהנה הרע"ב לאבות פרק א' משנה ד' מפרש ש"כל התנאים הנזכרים בפרק זה זוג זוג. פלוני ופלוני קבלו מפלוני ופלוני. הראשון מהם נשיא והשני אב בית דין". ומזה שאבטליון הי' אב בית דין משמע שהוא עצמו הי' דן, ועדיין צ"ב בכ"ז*.

כבר שקו"ט הרבה בזה ראה במגן אבות להרשב"ץ אבות פ"א משנה י', ובתומים ס"י ז' הביא דברי הכנה"ג בזה וראה בסי' הלכה פסוקה חו"מ ח"א ברור הלכה ע' פ"ט ושי"נ ובסי' חק ומשפט (להגרי"י גרשוני) רמב"ם הלי' סנהדרין פ"ב ה"ח באריכות. ועוד.

המערכת.

גדר כל הפטור מדבר ועושהו נק' הדיוט

הרב מנחם פעלדמאן
תושב השכונה

בספר החדש "כללי הפוסקים וההוראה משו"ע אדה"ז ותשובותיו" להר"י פרקש ש"י"ל לאחרונה, מביא הכלל (כלל א-ב) המובא בשו"ע או"ח סלי"ב סעיף ח', ד"לא אמרו שכל הפטור מן הדבר כו' [ועושהו נק' הדיוט], אלא כשעושה בדרך חומרא במקום שלא יבוא לידי איסור אם לא ינהוג בחומרא זו, וגם אם אין בה משום הידור מצוה. אבל אם יש בה איזה הידור לאיזה מצוה, וכן אם הוא נוהג בה לסייג וגדר שלא יבא לידי איסור - אינו נקרא הדיוט. . . אבל במקום שלא שייך הידור. . . הרי זה הדיוט". ועיי"ש בציונים והערות שמביא הרבה דיעות מראשונים ואחרונים לכאן ולכאן, עייש"ב.

הנה להעיר (ולכאוי הו"ל להגהמ"ח להביאו) ממש"כ השטמ"ק לב"ק דף פז, א בשם המאירי, וז"ל: במדרשות אמרו, כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט, ודבר זה אינו אלא בדבר שכל כיוצא בזה העושה פטור ממנו, ואינו דבר שיוצא ממנו שכל או מוסר או סלסול או הכנעת לב וכיו"ב, ועושה ממנה על עצמו מצוה, עכ"ל.

ואי"כ לכאוי לא בעינן שיהא הידור מצוה בכדי שלא יקרא הדיוט ואפי' אם זה רק ליישר הדיעות כו' אינו נקרא הדיוט*. וגם אי"ז כמו הרמב"ם (כלל ב שם מהמ"מ על גליון השו"ע שם) כי להרמב"ם דס"ל דנק' הדיוט דוקא אם "מתכוון להראות חסידותו לבני אדם" משמע דדוקא אם מתראה בזה כו' אבל "היכא דאינו מתכוין כו' אפי' אם אי"ב שום תיקון הדיעות אי"ז נק' הדיוט". וילייע בזה.

אבל הרי אדה"ז הביא בשו"ע רק תנאים הנ"ל.

המערכת.

עירוב תבשילין

הרב משה לברטוב
תושב השכונה

אדמוה"ז בסי' תקי"ג בסיומו מביא לפסק הלכה שאין ערוב תבשילין מתיר אלא תיקון צרכי סעודת שבת אבל לא שאר הכנות מיו"ט לשבת כמ"ש בסי' שצ"ג.

ובמראי מקומות וציונים מציין למ"א תקכ"ח סק"ב בשם הר"ן. ועל מה שמביא אדמוה"ז סי' שצ"ג מציין שם - ס"א.

וכמו"כ פוסק כן הלבוש. ושם בסי' צ"ג מבואר שאסור להניח עירובי תחומין ביו"ט, ערב שבת, והוא מטעם זה, שלא התירו רק דרכי סעודה. ובסי' תקי"ג מביא זה לענין איסור הכנת ספר תורה לצורך השבת.

והנה לענין מלאכה גמורה אין ס"ד, כי הלא אפ"י ביו"ט לצורך היום אסורה אם לא לצורך או"י. והוצאה - מותרת אם יש צורך קצת, אפ"י שלא לצורך או"י (מתוך) (וכמו"כ הבערה), אך כשיוציא חפץ לצורך השבת (לכאוי) גם בלא עירוב תבשילין מותר, כי הלא סוכ"ס יכול להשתמש בו ביו"ט גופא. דוגמא לדבר, כשיוצא מהבית לעת ערב למוצאי יו"ט (חול) ונושא המפתח של הבית אתו, (ופוק חזי מאי עמא דבר שאין נזהרין בזה (?)) ולכאוי ההיתר הוא שיכול לחזור ולפתוח הבית. (אך צ"ע איפה הוא הצורך מאחר שלפועל אין בדעתו לחזור).

ויש לחקור בנוגע למכשירי או"י. כי אנו פוסקים כר"י באם לא הי' אפשר לעשותה מעיו"ט. ואם קרה זה ביו"ט ערב השבת, ולא יצטרך היום להכלי רק למחר, אם מותר לתקנה, כי לכאוי זהו ג"כ בכלל אוכל נפש.

וצ"ע לשון העי"ת ולמעבד כל צרכנא, אחר שמפרט אפ"י צלי' בישול והוצאה, מה מוסיף כל צרכנא.

שונות

מנהגים בהנחת תפילין

הרב י. גינזבורג
רב איזורי, עומר - אה"ק טובכ"א

זה שנים רבות שהנני שואל גדולים וטובים (וטרם זכיתי לתשובה ברורה) מפני מה אינם נהוגים כלל כיום בין אנ"ש שני מנהגים בהנחת תפילין הנהוגים ע"פ קבלה בשדרות רחבות של אחב"י:

א) **הנחת תפילין בחדר צדדי לפני הכניסה לביהכ"נ** - כמובא בשו"ע המחבר ס"י כה ס"ב עפ"י הזוהר, וכן בשו"ע אדה"ז סי' כה ס"ו ועיי"ש בכף החיים ס"ק יג-טו. ודווקא בישיבות עולמישע מקפידים על כך ביותר. והרי כ"ק אד"ש מניח בחדרו.

ב) **הנחת תש"י מיושב** - המובאת גם בשו"ע רבינו (סי' כה סכ"ז, עיי"ש בכף החיים ס"ק לג)*. הנהגה זו נפוצה ביותר בקרב הספרדים, ורק בודדים מאנ"ש נהגו בכך.

אשמח להיוודע האם יש הוראה בנידון, או הסברה שאי"ז הוראה לרבים וכדו', או - שצריך לשנות את הנהוג.

---

* ולהעיר מזה, שהובא ג"כ בסידור שחובר לאחר השו"ע. ואע"פ שבסידור כי"ש נהגין" - כ"ה גם בנוגע לאמירת פרקי אבות כל שבתות הקיץ, ואמירת קדש וה"י כי יביאך בתדרי"ת, ועוד - ונהגים בהם.

המערכת

זמן כתיבת ד"ה עדות - דהצ"צ - הידוע, ועוד

הת' מנחם מענדל פינסאן
תלמיד בישיבה

בהמשך תרס"ו ד"ה כי תבואו איתא, וז"ל: ". לגבי שם הוי' (העולם) בטל בתכלית ואינו מעלים כלל. ועדי"ז הוא בזמן ומקום כשמאיר בהם הארה מבחי' שלמעלה מזמן ומקום אז הזמן ומקום בטלים כו' וכידוע מהבעש"ט ז"ל אשר הזמן ומקום לא הי' מגביל ומעלים לפניו כלל וראה בהוה מה שיהי' במשך זמן וכן ראה מה שבריוחוק מקום ממנו בראיית הדבר ממש כו', ואפשר י"ל מה שאי' שמואל לשאול אנכי הרואה. . שהנביא רואה בעיניו ממש את הדבר ואין המקום מעלים לפניו וראה את האתונות כו', והיינו מצד גילוי בחי' למעלה מזמן ומקום בזמן ומקום כו', ובמדרי' זאת הי' הבעש"ט) . . והיינו דבשם אלקים מאיר גילוי שם הוי' ממש ואין השם-אלקים מעלים ומסתיר כלל", עכ"ל.

ויש להעיר ממש"כ זקנו כ"ק אדמו"ר הצ"צ בסד"ה עדות הי' נאמנה הידועה הנדפס בס' החקירה - דרך אמונה (ועי' בהעי' כ"ק אדמו"ר שליט"א בסוף הסי') דף סה ע"א, וז"ל שם: . . התהוות הגשמית מהרוחניות א"א בשום פנים להתהוות עי"י עו"ע. . כיון שאין ערוך כלל מהות הגשמי לרוחני. . כ"א עי"י כח הא"ס ב"ה עצמו הבע"יג ובב"ת שהוא הכל יכול. . וכיון שכן גם האות והנס המשנה התולדה הגשמי כמו הניסים דיצי"מ וקיי"ס השליו והמן והבאר וענני הכבוד וכה"ג שכולם הם התפעלות ענין גשמי שלא כפי הטבע הרי בהכרח שזהו עי"י כח הא"ס ב"ה הבע"יג ובב"ת שהוא לבדו יכול לברוא יש מאין לכן יוכל להפכו כרצונו. . וכן מאשר בכל דור ודור גם אחר הנביאים השי"ת מראה אותות ומופתים בישראל כמו מתנאים ואמוראים כמבואר בגמ' ומדרשות, וגם אחריהם כידוע מהרוקח ור"י חסיד וסייעתם שהיו אנשי מופת מאד, וגם אחי"כ מהאריז"ל שעליו אמרו פלאי פלאות מופתים שהי' השי"ת מראה על ידו, וכן בדורו הי' הרב ב"י ז"ל שהי' לו מלאך מגיד השלוח לו, ואחריהם בדור שלפנינו הבעש"ט ז"ל אשר כמוהו לא הי' מימות הראשונים פלאי פלאות ניסים היוצאים מהטבע היו נראים על ידו כאשר שמעתי מאאזמו"ר נ"ע שהוא ותלמידו הה"מ נ"ע היו רואים מסוף העולם ועד סופו ממש בעין רא"י והיו אומרים מה שהיו רואים כאשר הי' נראה בעליל לתלמידיהם, והיינו עי"י שהי' גלוי לפניהם אור שנברא ביום ראשון שהשי"ת גזז בתורה, הנה כל אלה המופתים האמיתית מגלים גילוי א"ס ב"ה הבע"יג, גם מזקיני נ"ע שמענו עתידות קולע אל השערה", עכ"ל.

וכן יש להשוות למשי"כ בסוף חייג דסי' החקירה שם דף נ' ע"א, וז"ל: ומובן עפמי"ש במ"א שגשמיות מרוחניות א"א להיות ע"י השתלשלות עילה ועלול. א"כ התהפכות ים ליבשה עד"מ מורה אכח בלתי בע"יג כל יכול דוקא. וביותר ירידת המן . . . ומופתי דניאל בגוב אריות וחמו"ע בכבשן האש העיד הרמב"ם שכתובים ג"כ בקראניקעס דפרס . . . וריבוי המופתים שבש"ס ואפי' דורות האחרונים כמו המגיד להב"י (ונבואת הילד) דבר הפלא. והאריז"ל והבעש"ט והה"מ שראו מסוף העולם עד סופו כאשר שמעתי מרבינו ז"ל לפני הסתלקותו שבנו ר"א הי' בא אליו מחוואסטעוו לראוונע בעשיק וביום א' הי' נוסע לביתו והי' הה"מ מלווה אותו ע"י ראי"י מביתו עד כניסתו לביתו בחוואסטעוו. עכ"ל.

א"כ נראה שה'מקום אחרי' הוא המאמר ד"ה עדות הי' נאמנה, ובפרט עפ"י רשימת כ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ (מובא בהעי' שם) ש"כתבו (הצ"צ) בשנת תקס"ב, ואילו גוף הסי' החקירה נכתב אח"כ, וכמ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א בהפתח דבר להוצאת תשט"ו, שיע"פ המסופר, וגם מפי כ"ק מו"ח אדמו"ר, כתב אדמו"ר הי"צמח צדק"י ספרו החקירה בקשר עם נסיעתו לפטרבורג בשנת תר"ג והויכוחים . . . שהיו שם. אך שכדרכו בקודש הוסיף בו גם לאחר זה"י. ובהעי' בהפתח דבר מציין למקום שבגוף הספר שמשמע שהי' עסוק בכתבתו גם בשנת תרט"ז. ופרט שבסוף חייג שם ממשיך מיד אח"כ, וז"ל: ובמ"א כתבתי דהעתקה מדור לדור . . . עכ"ל. ובהערי' כ"ק אדמו"ר שליט"א כותב וז"ל: **ובמ"א** - ראה ד"ה עדות.

ועפ"ז אולי י"ל שמש"כ כ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ ברשימתו שם ססיוס המא' עדות הי' נאמנה "נתוסף הרבה שנים אחר [שנת תקס"ב]", לא הי' מאוחר מזמן גמירת כתיבת גוף הסי' החקירה.

ויש להוסיף, שהמקום שמשם משמע שנכתב בשנת תרט"ז הי"ה "כנראה, קיצורים דח"ג, הערות, ומהד"ב"י (-) לי' העי' כ"ק אדמו"ר שליט"א על שוה"ג עי' 238), א"כ י"ל שמש"כ לעיל בסוף חייג הוא מהמהדו"ק, וא"כ נכתב לא יאוחר מתרט"ז, ומכיון שכן, גם המא' עדות הי' שהוא מציין אליו נגמר לא יאוחר משנת תרט"ז.

ויש להאריך בזה. כן יש לעיין בזה מה שאין בזה.

סיבת השואה - למעלה מטו"ד

בקשר למה שדיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א לפני כמה שבועות בענין השואה, שאין ליתן טעמים וראיות וכיו' לסיבתה שהיתה משום חטאים וכדו', הנה יש להעיר ממה שאמר הגר"י הוטנר ז"ל - מובא בספר "השואה" (בעריכת הרב יואל שוורץ והרב יצחק גולדשטיין, הוצאת דבר ירושלים, תשמ"ז) מספר "חורבן יהדות אירופה" (שיכפול, חיפה תשמ"א, ע' 11) וזה הלשון שם:

"... הואיל וחורבן יהדות אירופה היא תופעה של 'תוכחה', של הפעלת האזהרה והנזיפה אשר עם ישראל נושא על כתפיו כחלק אינטגרלי של היותו העם הנבחר - אין לנו הזכות לפרש את המאורעות הללו כסוג כלשהו של עונש מיוחד על חטאים מיוחדים. התוכחה בנוי על אופיו של כלל ישראל עד ביאת המשיח, והיא מכוונת אל כלל ישראל ברצון ה' ובכלל סיבות הידועות ומובנות רק לו. כדי לטעון שידועים את הסיבות המיוחדות למה שקרה לנו, צריכים להיות נביא או תנא. אם אדם ברמה נמוכה יותר יעשה זאת, הרי הוא כדורך לשוא על גופות הקדושים, אשר מתו על קידוש השם, ומשתמש לרעה בכוחו להסביר ולהבין את ההיסטורי היהודית".

וראה בכללות נושא זה בפרק ד' שם.

ספרי אדמו"ר האמצעי

הת' יוסף יצחק קעלער
תות"ל 260

בגליון הקודם (דפי משפטים) כתב הת' ש.ז.פ. שבספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (בעריכת כ"ק אדמו"ר שליט"א) בע' 65 מביא בשם אדמו"ר מהר"ש, שאדמו"ר האמצעי עשה ספרים לסוג חסידים מיוחדים "לבד שער היחוד, שערי אורה, וקונטרס ההתפעלות" עיי"ש בארוכה.

והעיר שיש לעיין איך להתאים זה עם "היום יום" ט"ז אדי"ש [צ"ל: ט"ו אדי"ש] שחושב רק שער היחוד ושערי אורה.

ובחצ"ר - שבהערה ראשונה שבספר התולדות ע' 64 משמע שזהו העתק מהיומן משנת תשי"א ואילך ואכ"מ.

ולמעיר שקטע זה שבסי' התולדות נעתק משיחת יום אחשי"פ בסעודה תרצ"ו אות כ"ד (סה"ש תרצ"ו ע' 141).

והקטע שבי"היום יום" נעתק מקוני "לימוד החסידות" אות כא. אגרות קודש אדמו"ר הרי"צ ח"ג ע' שסז במכתב מ"יב אייר תרצ"ה. והלשון בספר התולדות שם ע' 64 הוא: "השיחות באות פה על הסדר שנרשמו, היינו אותם שנעתקו מיומן תשי"א קודמות להנרשמות ביומן תשי"ב וכיו"ב".

וכמו שכבר כתבתי במקום אחר שזה מתחיל משיחת אחשי"פ תרצ"ה, וממשיך בשיחות יום אחשי"פ תרצ"ו, שיחת ליל ב' דחג"ס תרצ"ז, יום ב' דחג השבועות תרצ"ט. וממשיך בשיחות קיץ ת"ש, ובע' 67 מתחיל שיחות תשי"א. ואכ"מ.

לעילוי נשמת
הו"ח אי"א ר' אברהם משה
בן ר' קלונימוס ע"ה
דוי"ש
נפטר ש"ק פ' תרומה, בעלות המנחה
ב' אדר תשמ"ח

נדפס ע"י
בתו מרת שיינדל מלכה ובעלה הרח"ת ר' דן יואל שיחיו
ומשפחתם שיחיו
ליווי

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" - באדיבות

MIDWOOD COMPUTER CENTER

מרכז המחשבים של חסידי חב"ד בברוקלין

1634 Coney Island Ave. Booklyn N.Y. (718) 692-2211